

N:o 196.

Af herr **N. Rosengren**, om tillägg till 3 § i förordningen angående mantals- och skattskrifningarnas förrättande den 20 juli 1861 m. m.

Kongl. Maj:ts nådiga förordning angående fattigvården den 9 juni 1871 stadgar, att hemortsrätt tillkommer i allmänhet svensk medborgare i det fattigvårdssamhälle, hvarest han senast författningsenligt blifvit eller bort blifva mantalsskrifven. Den, som fyllt sextio år, behåller dock derefter den hemortsrätt, han då egde. Äfven den, som kommit i behof af fattigvård, innan ett år förflutit, sedan han till följd af skedd eller tilltänkt inflyttning blifvit eller bort blifva mantalsskrifven inom visst fattigvårdssamhälle, behåller den hemortsrätt, han näst förut egde. Detsamma gäller ock den, som till följd af inflyttning blifvit eller bort blifva inom visst fattigvårdssamhälle mantalsskrifven och under loppet af ett år näst derförut eller näst derefter för sig hustru eller minderårigt barn af annat fattigvårdssamhälle åtnjutit fattigvård.

Vid tillämpningen af dessa stadganden, som innehållas i §§ 22, 23 och 25 af ofvannämnda kongl. förordning, göra sig hufvudsakligen tvenne olika uppfattningar gällande i afseende på frågan: från och med hvilken dag erhåller i allmänhet svensk medborgare hemortsrätt uti eller tillhör det fattigvårdssamhälle, inom hvilket han till följd af skedd eller tilltänkt inflyttning blifvit eller bort blifva mantalsskrifven?

Åtskilliga, hvilka såsom stöd för sin uppfattning åberopa ordalydelsen i ofvannämnda förordning, hysa den åsigten, att svensk medborgare, bortsedt från ofvan angifna undantagsbestämmelser, tillhör visst

fattigvårdssamhälle från och med den dag, då mantalsskrifningen efter skedd eller tilltänkt inflyttning inom detsamma förrättades och han der blifvit eller bort blifva mantalsskrifven.

Andra åter dela den uppfattning, att hemortsrätt bör i allmänhet lagenligt tillerkännas svensk medborgare inom visst fattigvårdssamhälle först från och med början af det kalenderår, som inträder näst efter den mantalsskrifningsförrättning, under hvilken han der blifvit eller bort blifva mantalsskrifven.

Sist berörda uppfattning stöder sig i främsta rummet på åtskilliga stadganden uti Kongl. Majt:s nådiga förordning angående mantals- och skattskrifningarnas förrättande den 20 juli 1861, till hvilken, såsom liggande till grund för beskattning, man anser sig vid besvarandet af den framställda frågan i första hand böra taga hänsigt, när fattigvårdsförordningens mening synes vara att göra rätt till åtnjutande af fattigvård inom visst samhälle beroende af skattskyldighet till detsamma.

Mantalsskrifningsförordningens § 1 stadgar nemligen, att »mantals- och skattskrifningar, dervid hvar och en person bör till namn, födelseår och yrke i mantalslängd för det nästkommande året uppföras, och i öfrigt anteckningar göras på sätt denna förordning bestämmer, skola inom hela riket och särskildt för hvarje stad eller socken årligen förrättas samt taga sin början i medlet af november och vara avslutade före utgången af december månad». Vidare föreskrifver § 5 punkt 7 i samma förordning: — — — »för att, såsom tillägg till mantalsskrifningslängden, densamma bifogas, skall af pastor före den 15 januari tillställas häradskrifvaren fullständig förteckning på alla, efter senaste mantalsskrifning intill slutet af nyssförlidna år, inom församlingen timade förändringar genom födde eller med döden afgangne samt in- eller utflyttande personer».

Dessa bestämmelser synas oförtydbart ådagalägga, dels att mantalsskrifningen icke skall afse förhållandena det år, under hvilket förrättningen eger rum, utan det nästföljande kalenderåret, dels att en hvar skall mantalskrifvas i den stad eller socken, hvarest han under det kalenderår, senast förrättade mantalsskrifningen afser, bör till följd af sitt vistande anses hafva sitt bo och hemvist. Detsamma framgår jemväl af rubrikerna till fastställda, mantalsskrifningsförordningen bifogade formulär för mantalsförteckning, mantals- och skattskrifningslängd m. fl., hvilka samtliga afse jemna kalenderår.

Denna olika uppfattning, som i första hand inom fattigvårdssamhällen och fattigvårdsstyrelser framträder rörande rätta tolkningen af fattigvårdsförordningens mening i afseende på tidpunkten för hemorts-

rättens inträdande, föranleder, då in- och utflyttningarna mellan landets fattigvårdssamhällen äro synnerligen talrika, att ett mycket stort antal fattigvårdstvister, med visshet uppgående till *flera tusen*, årligen föreläggas länsstyrelserna till afgörande. Ensamt till Konungens befallningshafvande i Stockholms län — det enda från hvilket jag kunnat finna några bestämda uppgifter härom — inkommo år 1890 ej mindre än 543 sådana. Samma år inlemnades till kammarrätten 506 från länsstyrelserna fullföljda fattigvårdsmål och till Kongl. Maj:t 154. Nästan samtliga dessa tvistemål rörde sig om personers hemorts rätt och derpå grundad skyldighet till utgörande af ersättning för till dem lemnad fattigvård, deras hemsändande, begrafning o. s. v.

Oafsedt den ej ringa tidspillan och kostnad samt de ökade göromål, som härigenom drabba fattigvårdsstyrelser och andra kommunernas förtroendemän, tillskyndas derjemte statsverket ganska betydande utgifter för till stor del onödiga expeditjonskostnader m. m., hvilka visserligen icke torde vara af beskaffenhet att till beloppet kunna exakt uppgifvas, men äro därför icke mindre afsevärda under tider, då statens ordinarie inkomster väsentligen minskas, medan dess oafvisliga utgifter i betänklig grad ökas.

Men äfven de myndigheter, som hafva att handlägga och afdöma tvistefrågor af hithörande art, visa sig ej sällan dela olika uppfattning rörande tidpunkten för inträdandet af svensk medborgares hemorts rätt i visst samhälle. Och torde måhända detta sakförhållande tydligast af allt ådagalägga förordningens brister och behovet af deras afhjelpande.

Åtföljande bilaga innefattar ett ibland dessa många utslag, som visa, hurusom Kongl. Maj:t, kammarrätten och Konungens befallningshafvande haft från hvarandra afvikande uppfattning i ett och samma mål af ifrågavarande slag.

Sålunda resolverar Konungens befallningshafvande i Östergötlands län den 22 mars 1890, att i bilagan omförmälde förre brandvakten Hans Petter Johansson måste enligt 23 § i gällande fattigvårdsförordning anses ega hemorts rätt i Dagsbergs socken, hvarest han stadigt varit boende och innehaft tjenst från år 1879 till den 24 oktober 1882, vid hvilket förhållande han bort hafva blifvit der i socknen mantalsskrifven bland annat för år 1882, under loppet af hvilket år han uppnått 60 års ålder. Allt ifrån våren 1884 till år 1889, då fattigvård söktes, hade han äfven uppehållit sig med skilda arbeten inom socknen.

Uti utslag den 2 februari 1891 har deremot kongl. kammarrätten utlåtut sig, att Johansson, som först den 8 augusti 1889 kommit i behof af fattigvård, vid sistnämnda tid enligt 22, 23 och 25 §§ i förord-

ningen angående fattigvård haft hemortsrätt i Styrestads socken, emedan han den 1 november 1882 dit inflyttat och der bort blifva mantalskrifven vid förrättningen den 18 i samma månad, ehuru han den 15 derpå följande december fylde 60 år. Uti detta utslag fann Kongl. Maj:t icke skäl att göra ändring.

Då en utförligare utredning rörande önskvärdheten och behofvet af mera bestämda föreskrifter rörande hemortsrätt för svenske medborgare torde vara öfverflödig, tillåter jag mig på grund af ofvan gjorda antydningar vördsamt hemställa,

att Riksdagen för sin del måtte besluta nedan föreslagna tillägg till uppgifna §§ eller, om formella skäl deremot förefinnas, Riksdagen i sådant fall måtte besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t begära, att Kongl. Maj:t täcktes låta göra följande tillägg, nemligen:

- a) I Kongl. Maj:ts nådiga förordning angående mantals- och skattskrifningarnes förrättande den 20 juli 1861 § 3 punkt 1:

»En hvar skall — — — bo och hemvist, och gäller för en hvar mantalsskrifningstiden der hvarje gång ett år från och med den 1 januari närmast efter den dag mantalsskrifningen förrättades.

Härvid iakttagas — — — förete upplysning.»

- b) I Kongl. Maj:ts nådiga förordning angående fattigvården den 9 juni 1871 § 22:

I fråga om — — — hvarest han enligt § 1 och § 3 punkt 1 i Kongl. Maj:ts nådiga förordning angående mantals- och skattskrifningarnes förrättande den 20 juli 1861 senast författningsenligt — — — bort blifva mantalsskrifven.»

Om remiss till lagutskottet anhålles.

Stockholm den 28 januari 1893.

Nils Rosengren.

Afskrift.

Bil.

KONGL. MAJ:TS

Utslag på de besvär, fattigvårdsstyrelsen i Styrestads socken i underdånighet anförut deröfver, att

sedan fattigvårdsstyrelsen i Dagsbergs socken hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Östergötlands län uti en den 16 december 1889 ingifven skrift, under förmälan att förre brandvakten Hans Petter Johansson, hvilken vore född den 15 december 1822 och sedan våren 1884 uppehållit sig med arbete på skilda ställen inom socknen, i augusti månad förstnämnda år till följd af sjukdom och ålderdomskrämpor måst intagas å socknens fattighus och tilldelas fattigunderstöd till belopp af tio kronor, sökt att, enär Johansson hvarken vore inom socknen mantalsskrifven eller derstädes vistats vid den tid han fylde sextio år, Norrköpings stad, hvarest Johansson vore mantalsskrifven, eller annat vederbörande samhälle, som der till kunde kännas skyldigt, måtte förpligtas att ersätta Dagsbergs kommun icke allenast förutnämnda tio kronor, utan äfven hvad densamma kunde nödgas för Johansson ytterligare utgifva äfvensom att låta honom derifrån afhemta;

och Kongl. Maj:ts befallningshafvande, efter det Norrköpings fattigvårdsstyrelse blifvit hörd och i afgifven förklaring bestridt ansökningen, under uppgift, bland annat, att Johansson vid uppnåendet af sextio års ålder skulle varit bosatt i Styrestads socken, med anledning hvaraf förklaring från fattigvårdsstyrelsen derstädes jemväl blifvit i målet infordrad, genom resolution den 22 mars 1890, enär upplyst vore, att Johansson stadigt varit boende och innehaft tjänst i Dagsbergs socken från år 1879 till den 24 oktober 1882, vid hvilket förhållande han bort hafva blifvit der i socknen mantalsskrifven bland annat för år 1882, under loppet af hvilket år han uppnått 60 års ålder, samt Johansson följaktligen enligt 23 § i gällande fattigvårdsförordning fortfarande måste anses ega hemortsrätt i Dagsbergs socken, funnit fattigvårdsstyrelsens derstädes i målet gjorda ansökning icke kunna bifallas;

så har Kongl. Maj:ts och rikets kammarrätt, der fattigvårdsstyrelsen i Dagsbergs socken sig besvärat, i utslag den

2 februari 1891 sig utlätit, att emedan upplyst vore, att Johansson den 1 november 1882 inflyttat till Styrestads socken och sedan vistats der under sådana omständigheter, att han vid den mantalsskrifning, som enligt i kammarrätten förvarade handlingar egt rum i Styrestad den 18 i samma månad, bort der mantalsskrifvas, ty och som Johansson, hvilken den 15 december 1882 fylde sextio år, men icke förr än den 8 augusti 1889 kommit i behof af fattigvård, följaktligen vid sistnämnda tid, enligt 22, 23 och 25 §§ i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871 haft hemortsrätt i Styrestads socken; alltså funne kammarrätten, jemlikt 1 och 29 §§ i samma förordning, skäligt att, med ändring af Kongl. Maj:ts befallningshafvandes resolution förpligta klaganden att med belopp, hvarom, i brist af åsämjande, finge särskildt tvistas, godtgöra fattigvårdsstyrelsen i Dagsberg det understöd, densamma för Johansson i fattigvård skäligen utgifvit under en månad från förenämnda den 8 augusti 1889 och derefter från den 16 derpåföljande december, då ansökningen i målet till Kongl. Maj:ts befallningshafvande ingafs, samt vidare kunde komma att förskjuta, intill dess försörjningsskyldigheten af klaganden omedelbart öfvertoges eller fattigvårdsbehovet upphörde;

deruti klaganden i underdånighet sökt ändring; öfver hvilka besvär fattigvårdsstyrelserna i Dagsbergs socken och Norrköpings stad sig i underdånighet förklarar, hvarjemte kammarrätten med underdånigt utlåtande inkommit; Med Kongl. Maj:ts högsta domstol beslutet; Gifvet Stockholms slott den 22 februari 1892.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit sig föredragas ofvanberörda underdåniga besvär och finner ej skäl att i kammarrättens utslag göra ändring. Det vederbörande till underdånig efterrättelse länder.

Under Kongl. Maj:ts Sekret.

(Sigill).

Ossian Berger.

Rätt afskrifvet intyga:

Rud. Booberg,

Lärare vid Stockholms folkskolor.

A. M. Stefanson,

Lärare vid Stockholms folkskolor.